ЛІРИКА

із книжки "ЖМЕНЯ ПІСКУ"
(1910)

ПІСНІ, ЗАКОХАНІ В МЕНЕ

1 У Східному морі,
на острівці,
на прибережнім білім піску
я, не втираючи сліз,
бавлюся з крабеням.

2 З обличчя сліз
не стала утирати —
піску лиш
показала жменю...
Не можу я її забути!

3 Перед безкраїм морем —
я сам-один.
Котрий вже день отак:
навернуться на очі сльози —
виходжу з хати.

4 Геть поржавілий
пістолет
показався раптом,
коли я пальцями розгрібав
пісок на схилі дюни.

5 Оця піщана кучугура,
яку борвій
за ніч одну

згромадив,—
чия могщіа це?

6 Сьогодні цілий день
лежав долілиць на піску
і згадував

той перший біль
далекого юнацького кохання.
7 До підніжжя великої дюни
хвиля прибила колоду.
На ній умостившись,
дивлюся навкруг —
пробую щось говорити.
8 О мертвого піску печаль! 3
Варто лиш
стиснути в руці —
уже й зашурхотів
між пальцями додолу.
9 Сльоза, упавши на пісок,
всотала в себе
тисячу піщинок.
Яка вона важка,
ця намистина — моя сльоза!
10 Разів сто ієрогліф "велике"
я написаз на піску
і, геть відкинувши
думку про смерть,
вернувся додому.
11 Дурна дитяча звичка:
прокинуся —
і довго ще лежу...
Така вже прикра звичка,
Не дорікай мені за неї, мамо!
12 Послинив грудку глини, розім'яв
і виліпив обличчя матері —
таке, коли вона заплаче.
О, скільки туги
в цім "портреті"!

13 Сидів у кімнаті
без світла.

Коли — із стіни,
на ціпки обпираючись,
батько і мати виходять...
14 Жартуючи,
на спину матір підхопив,
але була вона така легка,
що я заплакав,
не ступивши й кроку.
15 Схоплюся
й вийду мовчки з дому,
а потім повернуся мовчки —
таку-от маю звичку!
Хоча й кепкують з мене друзі...
16 Лиш батько мій
зайдеться кашлем —
"Адже ж так само
кашляю і я!
Якщо заслаб — то справи кепські"!
17 Якби дівчата
мій почули плач —
вони б сказали, мабуть:
неначе хворий пес
на місяць виє.
18 Вона —
як далеке сюрчання цикади,
моя печаль.
І сьогодні
чую її в серці.
19 І, тільки уявивши,
ніби серце
затягнуте
у глибоченну яму,—
я, стомлений, заснув.
20 Якби таке

у руки діло,
щоб аж горіли очі!

А вже коли б зробив —
тоді й померти можна.
21 В трамваї переповненім
щовечора
в кутку тулюся.
Який-бо жалюгідний
я тоді!
22 Увечері в парку Асакуса
замішався у збуджений натовп.
Із натовпу вийшов,
а в серці —
та сама печаль.
24 В люстерко дивлюсь,
виробляючи
всякі гримаси,
бо плакати
вже набридло.
25 Сльози, сльози —
диво, та й годі!
Серце,
омите сльозами,
знов веселитися хоче.
26 Тільки здивований
материн оклик
привів мене до тями.
Сиджу й паличками по чашці
все стукаю...
27 Лежу в траві,
а в голові ні думки.
Капку на чоло мені
скинувши,
грає у небі пташина.

28 Я завжди
закручував вуса вниз,
а тепер це дратує мене —
так само ж бо носить вуса
людина, яку я зненавидів!

30 До грубого стовбура
вухом припав
і майже півднини
общипував
кору цупку.
31 "І задля цього-от
жити?"
"І через таке-от
померти?"
Годі, годі-бо сперечатись!
32 Коли у серці
спокій —
такий нечастий,—
то навіть бій годинника
послухати цікаво.
34 Зійшов
на високу гору,
картузом
помахав комусь —
і знову спустир.ся.
35 Десь багато людей,
сперечаючись, тягнуть жереб.
І мені б
разом з ними
щось витягнути!
36 Розгніваюсь — одне бажання маю:
розбити б миску,
дев'ятсот дев'яносто дев'ять
мисок розбити б —

і вмерти.
37 Гострий погляд
низенького чоловіка,
котрого я щоразу бачу в трамваї^
запав мені в душу
останнім часом.
38 Підійшов
до крамниці дзеркал —
і став, уражений:

Боже, який я ходжу
злиденний!
Раптом захотілося —
чого б це? —
поїздом поїхати.
От з поїзда зійшов —
а йти нема куди.
Зайшов я в пустку-дім,
скурив цигарку.
Бо захотів
побути
тільки сам з собою
Чомусь,
як засумую,
іду блукати містом.
Вже третій місяць,
як таким я став.
В пухнасту
снігу кучугуру —
гарячими
щоками!
Отак би покохати...
Як сумно мені,
що маю
аж забагато волі

в нестямному своєму
себелюбстві!
Так, ніби прокинувся
після столітнього
довгого сну,—
забаглося позіхнути,
ані про що не думаючи.
Останнім часом,
схрестивши руки на грудях,
я інколи думаю:
"Якби оце вискочив перед мене
велетень-ворог!"

47 Білими стали
й побільшали руки.
Говорять про нього:
"Це надзвичайна людина!"
І ось я зустрівся з ним...
48 Так захотілось мені
похвалити іншу людину!
У серці
від себелюбства —
вже гидко та сумно.
49 Шумить-шумить надворі дощ —
і дома в наших геть у всіх
такі обличчя хмарні...
Та угамуйся ж,
дуже прошу, дощику!
50 Ніби злетів
з висоти височенної —
якби ж поталанило
з таким відчуттям
життя своє закінчити!
51 Вже кілька днів,
як у грудях мені почало

потроху, ледь чутно
зароджуватися каяття.
І це не смішить мене.
52 Чуючи лестощі,
навісніє серце моє,
бо знає мене,
як облупленого!
А через це — і смуток.
53 У незнайомому будинку
постукати вночі у двері
і вшитися швиденько —
ото було цікаво!
Як я за цим сумую...
54 Часом поводжусь,
неначе якийсь великий пан.
Зате після цього

    така на душі гіркота —
ні з чим її не зрівняти!
56 Не здатним у житті
до путнього чогось,
нікчемним віршомазом
мене вважає той,
у кого я позичив гроші!
57 Долинув здалеку
сопілки звук.
Через те, що голову
нахилив, чи що? —
закапали сльози.
58 Є люди, для яких
і те чудове,
й це прекрасне!
О, як би мати я хотів
таку-от безтурботну вдачу!
59 Думки про смерть

уже стали,
як постійне
вживання ліків.
Все ниє і ниє серце...
60 Собака, що лежить
в пилюці при дорозі,
так смачно позіхнув,
аж я зробив, як він.
Бо заздрість узяла!
61 Щосили вперіщив
собаку ціпком.
А таке обличчя
вродливе
у цього хлопчини!
62 Як слухати приємно
поважне, впевнене
гудіння генератора!
Коли б мені отак
навчитись розмовляти!

63 Веселу вдачу маь
один мій приятель.
Стоїть перед очима й досі
ота блідота втоми
на мертвому його обличчі.
64 Слугуюча
усяким самодурам,
як люто
я зненавидів
своє житгя!
65 Неначе танцює дракон —
злітає в небо пустельне
і в ньому зникає дим.
Дивився б на цей танок,
аж поки мого життя!

66 Яка приємна втома!
Це завджи так буває,
коли не зводиш духу цілий день,
і врешті закінчиш
якусь важливу справу.
67 Чому я прикидаюсь,
ніби сплю?
Чому я позіхаю?
А щоб не дати людям
довідатися про мої думки!
68 Застигли палички в руці.
Подумав раптом:
"Так-от, помалу,
я звикся врешті-решт
з порядками у цьому світі!"
69 Читав сьогодні вранці
листа від меншої сестри,
що в дівчатах засиділась,
і все мені здавалося,
що це — любовний лист.
70 Так тяжко на душі!
Вона у мене
важніє, наче губка,

що водою здатна
набратися до краю.
71 "Умри, умри!" —
Розгнівалось на себе серце
і зараз же принишкло.
В найглибшій глибині його —
дрімуча безпросвітність!
73 Батько і син зустрілись...
Нічого спільного в душах,
а спокійно стоять
один навпроти одного.

Як отаке назвати?
75 Таріль із печивом
стоїть переді мною.
Аж чую хрускіт вже —
так хочеться покуштувати.
Який-бо нетерплячий!
77 Просто так би
побігти-помчати
степом зеленим,
щоб аж дух
захопило в грудях!
78 "Новий піджак одягну
і вирушу
в мандри далекі".
Ще один рік
в таких думках минув.
79 Навмисно
лампу загасив,
щоб думати пильніше.
Про що —
і сам не знаю.
81 Може,
він просто пожартував,
замахнувшись ножем
на себе?
Але, Боже,— його обличчя!..
26

82 Розмовляли
спочатку пошепки,
а потім гучніше, гучніше...
Пролунав пістолетний постріл
урвалось життя людини.
83 Я інколи,
як та мала дитина,

дурію, регочу.
Закоханий
такого б не робив!
84 Просто так, без якоїсь мети,
вийшов із дому...
Так тепло надворі,
так сонечко сяє!
Набрав повні груди повітря.
85 З рота вола натомленого
цівкою слина тече...
Здається, и за тисячу літ
не перестане вона
текти.
86 На обтесаній брилі,
що при дорозі,
схрестивши на грудях руки,
сидів і дивився в небо
якийсь чоловік.
87 З неспокоєм у погляді,
з якоюсь полохливістю
він наглядає
за гуртом людей,
що кайлами працюють.
88 Сьогодні нарешті
втекло із серця.
Неначе
поранений звір,
ниття утекло!
89 Щедрий, широкий настрій
раптом найшов на мене.
От іду собі —

і начебто сил мені
прибуває!
90 Захотілося просто

самому поплакати —
прийшов у готель і ліг.
Які на дотик приємні
ковдра і простирадло!
91 Друже мій!
Не цурайся
жалюгідності жебрака.
І я, голодуючи,
мав такий самий вигляд.
92 Свіжий запах чорнила,
щойно я витягнув корок,
одразу ж проник
у мій шлунок порожній!
Сиджу і сумую.
93 Печаль?
Це коли терпиш
спрагу в горлянці,
холодної ночі
скулившись у постелі.
94 "Погинуть хай усі,
хто мене
хоч однісінький раз
голову змусив схилити!"
Ось про що я Бога молив...
95 Двоє друзів я мав,
таких схожих на мене!
Один помер,
а другий — з тюрми
хворий недавно вийшов.
96 Великі здібності має
приятель мій,
а все упадає
коло дружини.
Шкода, їй-право, його!

97 Розбалакавшись,
душу вилив —
і начебто щось загубив!
З таким почуттям
я з другом розстався.
99 Такі собі здібності
має приятель мій,
а все ремствує, ниє...
Шкода —
такий буркотливий він!
101 Працюй, працюй,
хоч сто разів працюй —
все'дно життя
солодшим не стає!
Оце дивлюсь, дивлюсь на руки...
102 Печалюся,
бо в майбутті своїм
чого тільки не бачу!
І як печаль оту
прогнати з серця?
104 Узяла собі
за веселу забавку
намистинку звичайну
моя душа.
Ну що з нею вдієш?
105 З благополуччя й спокою
лицем і тілом
гладнучи,
я геть не задоволений
теперішнім своїм життям!
106 Велику
кришталеву кулю
ось чого б я хотів!
Про що б не думав,
усе дивився б на неї.

107 Зарозумілий приятель мій!..
Розмовляючи з ним,

я притакував,
а здавалося —
милостиню кидаю.
109 Дроблять каміння
кайлами на пустирі,
"гуп-гуп-гуп" —
віддається у вухах.
Мусив у хату ввійти.
110 Чомусь таке відчуття,
ніби урвище в голові,
і щодня, щодня
тихо
обвалюється земля.
111 Неначе десь далеко
все дзвонить телефон...
Оце й сьогодні
цілий день
печальний дзвін у вухах.
113 Буває інколи:
так хочеться померти!
Сховаюсь від людських очей
де-небудь
й роблю страшні гримаси.
114 Постежив поглядом
за ротою солдатіз —
і сумно стало:
на обличчях
ані сліду тривоги!
115 Сьогодні в земляків моїх
такі бридкі обличчя —
з душі аж верне!
Піду додому

і замкнуся.
116 "В наступний вихідний
задам я хропака
на цілий день!"
Живу цією думкою
всі три останні роки.

117 "На свіжоспечений хліб
схоже воно",—
бувало,
думав я
про серце своє!
118 "Тантара-тара,
тантара-тара",—
в голові, що тріщить від болю,
ще й краплі дощу
відлунюють.
119 Якось у нашому домі
на рамах сьодзі
папір поміняли.
Того дня злагідніло
моє серце.
120 "Ні, більше так не можу!" —
sj Все кинув я і схопився...
А просто
десь за вікном
кінь заіржав.
121 Зовсім розгублений
зупинився у коридорі...
Бо коли щосили
двері я штовхонув —
одразу вони відчинились!
123 Щоб кожний, хто його прочитає,
став би з приязню
згадувати мене,—

отакого листа
захотів написати сьогодні увечері.
124 Ясно-зелених,
напився б їх,
щоб тіло стало, неначе вода,
прозорим-прозорим...
Чи нема таких ліків?
125 Ця лампа
завжди мене дратувала —
і ось не витримав я:

вже третій вечір приятелюю
з вогником свічки!
126 "Є слова, що в цілому світі
ніхто їх не знає,
тільки я
ці слова розумію",—
раптом подумав сьогодні.
127 Все шукаю
нового чогось для душі.
От і сьогодні забрів —
бозна,
що це за вулиця!
128 Сьогодні думав цілий день,
що більший хист
у всіх моїх товаришів.
Купив букет весняних квітів —
і сам на сам з дружиною...
129 А, власне кажучи,
чому я тут?!
Отак здивуюсь інколи
і розглядаю в задумі
свою кімнату.
/%
130 Хтось харконув

на підлогу в трамваї.
І навіть від цього
серце моє
занило.
131 Де місце знайти таке,
в якому безжурно
ніч перебув би?
Згадаю свій дім —
серце холоне.
132 "Всі люди мають свій дім".
Які сумні ці слова!
Неначебто входжу в склеп —
вертаюсь додому,
лягаю спати.

134
135
136
137
138
140
141
2. 3. 0223079
Щось надзвичайне
людям показати б,
а як усі здивуються —
тоді-то саме час
узяти й зникнути...
У серці кожної людини —
справжньої людини —
в'язень стогне.
Як думаю про це —
так гірко на душі!
Посварять дитину —
на повен голос заплаче.

Чиста дитяча душе,
як хотів би я
стати тобою!
Крадіжку навіть
не годне вже осудити
серце моє,
пойняте печаллю.
Нема йому притулку ніде.
Сьогодні зрозумів:
слабкий я духом —
дозволив, щоб було
так гірко на душі,
як у покинутої жінки.
З усього розмаху, пам'ятаю,
жбурнув годинника
на каміння подвір'я.
Любо згадати
той молодечий запал!
Нудьга пече тебе,
серце,—
тому й лютуєш ти!
Нумо, нумо, друже,
треба позіхнути трошки.
Я все турбувався:
"Навряд чи вона чинитиме опір
моїм бажанням".
33

І от — завважав свою тривогу!
Так гірко стало.
142 Душею кволих, боязких
жінок Країни
Вранішнього Сонця
лаяв я цілу ніч
під шум осінньої зливи.

143 Чоловіком я народився,
був завжди серед чоловіків —
і от зазнаю поразки.
Тому-то, напевне, осінь
пронизує душу мені.
144 Я так міркую:
всі мої думки
народжуються з того,
що в кишені — ані гроша.
Осінній вітер дме.
146 Осінній вітер!
"Від сьогодні
не розмовлятиму навіть
із тим ледащом",—
так поклав ясобі.
147 Пряма-прямісінька
дорога без кінця,
і я по ній іду,—
таке-от почуття сьогодні
на серці!
148 Я ні про що не думаю,
я просто намагаюсь
не забути дня,
коли був зайнятий
по горло.
149 "Найголовніше — гроші?" —
Я зареготав
Але через хвилину
знову гостро
потребу в них відчув.

дим

152 Неначе яка хвороба,
туга за батьківщиною
пойняла мене раптом!

На дим у синім небі
дивлюсь — і сумую.
153 Своє ім'я
ледь чутно вимовив —
і сльози потекли.
У весну ту, в п'ятнадцять років,
немає вороття.
154 У синє небо
ти злітаєш, димеї
І там самотньо
гаснеш-танеш, диме!
На мене ти подібний, правда?
155 Подорожуючи,
в провіднику
впізнав я випадково
товариша
шкільних років.
156 Любо дивитись
на струмінь води,
що б'є із шланга.
Вернулось до мене на хвильку
серце мого дитинства.
157 І друзі, і вчителі
водно мені дорікали
за моє недбальство в навчанні.
Чому не стараюсь —
ніяк не могли збагнути.
158 З класу через вікно,
пам'ятаю, втікав
і біг на руїни замку,
щоб долежати там,
в самоті, без нікого!

Біля замку Кодзуката
кидався горілиць

на пишну траву,
і хмарки забирали з собою
п'ятнадцятилітню душу мою.
Якщо ідеться про печаль —
я можу сказати,
що це таке.
Бо смак її спізнав
занадто рано.
Завжди, коли дивився
на чисте блакитне небо,
хотілось мені засвистіти.
І я свистів собі,
і був такий веселий!
І навіть уночі,
вже лігши спати,
я все свистів.
Свист був моєю піснею
в п'ятнадцять років!
Такий вже лайливий
був один вчи^ль у нас!
За довгу борідку
ми дражнили його цапом.
Разом зі мною
каміння по горобцях
так спритно кидав
син колишнього капітана.
І його пам'ятаю!
Мій приятель
згодом покинув мене.
А тоді —
ми разом книжки читали,
разом ганяли м'яча.
За шкільною бібліотекою
серед буйної зелені,
коли наставала осінь,

жовті квіти цвіли,
їхньої назви досі не знаю.

168 Як тільки опадали
квіти сакури —
найперший, хто вдягався
в білу літню форму,—
це був я І
170 Вже й літні канікули
закінчились, а він
так і не повернувся,—
той молодий учитель,
що викладав англійську.
Ї71 Згадую, як у школі
ми страйкували,
але й від спогадів цих
кров уже яе кипить.
Тільки зігхаю нишком.
172 О, дайте мені
ще хоч однісінький раз
на балконне поруччя
обпертись
у школі моїй, з Морібка!
173 Під тим каштаном придорожнім
я, пам'ятаю,
сперечався з другом,
який все переконував мене,
що бог існує.
174 Західним вітром зірване,
падало листя з сакур
на вулиці Утімару.
Ворушити ногами його —
яка то була насолода!
175 Книжки, що їх колись
любив читати я!

Тепер вони
здебільшого
уже не популярні.
176 Наче камінь
з гори скотився —
саме так
я ввігнався
в сьогоднішній день.

177 В сумних очах хлопчини
щира заздрість горіла:
он пташка маленька
у небі летить,
летить і співає...
178 Як шкода
мені стало тепер
навіть тих черв'яків,
яким я розтин робив
там, під шкільним парканом.
179 Незмірним жаданням
все в світі пізнати
палали очі мої,
а старша сестра турбувалась:
"Ти що, закохався в когось?"
180 Твори Сохо
давав читати мені
один мій приятель.
Скоро він школу покинув.
Через бідність.
182 Один наш учитель
розповідав, пам'ятаю, нам,
що в чоловіка якогось
життя пішло шкереберть,
і все—через таланті
183 У ті часи —

найбільший в школі
ледар був.
А нині
як старанно він працює!
184 З виду —
селянин селянином.
Тільки три дні
пробув у столиці мій друг —
і швиденько додому!
185 Колись у Барадзіма
алеєю серед сосон
гуляв я

з дівчиною одною.
Як вона вірила в свій хисті
186 Очі боліли —
і я надягав
темні окуляри...
От тоді і навчився
плакати на самоті.
187 Серце моє і сьогодні
ладне ось-ось
заплакати нишком.
Ровійшлися друзі
своїми шляхами.
188 Раніш від усіх
спізнав я солодощі
й печаль кохання.
Раніш від усіх
і постарію.
189 Один мій приятель,
коли занадто хвилювався,
руками починав махати,
щось белькотів і рюмсав,
як п'яничка...

191 Вже три роки,
як думати я почав:
"А новорічні ж вітання
я пишу лиш на те,
щоб похватилась!"
192 Прокинувся —
і раптом затужив:
адже мій сон,
як і колись,
бентежний, неспокійний!
193 Мій приятель;
Що про його талант
колись багато говорили,
тепер сидить в тюрмі.
Осінній вітер дме.

195 Серйозно займатися музикою —
давня мрія
моєї дружини.
Нині
вона не співає.
196 Всі друзі мої
одного чудового дня
роз'їхались хто куди.
Відтоді за вісім років
ніхто відомим не стаз.
197 Сьогодні згадав
ту далеку ніч,
коли я приятелю^
найпершому з усіх,
повідав про своє кохання.
198 Як повітряний змій,
коли порветься нитка,—
так швидко й легко
полетіло воно ген-ген,

серце мцєї юності!
199 О люба серцю
рідного села говірка!
В юрбу на станції
хутенько замішавсь,
аби її почути.
200 Мов хворий звір,
у мене серце.
А як про рідний край
зачує —
одразу втихомириться.
201 Чомусь подумав раптом:
а в рідному селі
щодня я слухав,
як горобці цвіркочуть.
Вже третій рік не чую їх.
202 Натрапив
на книжки з географії,
які мені колись

подарував
покійний наш учитель.
203 Що сталося, цікаво,
з тим м'ячем,
якого зашпурнув я
аж тоді ще
на дощану покрівлю школив
204 Ах, те каміння
при дорозі
в нашому селі!
Й цього, на певно, року
знов у траві втонуло.
205 Коли я розставався зі своїми,
сестричка жалісно кричала:
"Купи гета

з червоними шнурками!"
0 дитинко!
206 Два дні тому
побачив гори на малюнку.
1 от сьогодні вранці
раптом затужив
за горами рідного краю.
207 Як зачув
сопілку лоточника —
здалося, знайшов
загублене серце
дитинства.
208 Останнім часом
і мама інколи
мову заводить
про рідне село.
Надходить осінь.
209 Мимохіть, непомітно
почали розмовляти
про рідні місця...
О запах пряжених моті
осінньої ночі!

210 Хоч де б я був —
за селом Сібутамі
тужитиму.
Пам'ятатиму гори!
Пам'ятатиму річку!
211 Городи, поля продають,
день у день п'ють саке —
занапащають свій вік
односельці мої.
Так тягнеться серце до них сьогодні!
212 Як жаль-
ці діти,

мої недавні учні,
також покинуть
скоро батьківщину!
213 Як хлопці з нашого села
зустрінуться де разом —
то їхню радість
ніякий сум
перемогти не в силі.
214 Наче камінням
женуть мене —
з того дня, як покинув село,
печаль не погасне
ні на хвилину.
215 Ніжно-зеленії
Знову перед очима стоять
верби на березі Кітакамі,
начебто просять:
"Заплач!"
216 Навіть скромнісіньку
зачіску "кусімакі"
у дружини лікаря
в нашім селі —
любо мені згадати!
217 Згадав і того чоловіка,
котрий у сільську управу
реєструватись прийшов,—

він хворів на сухоти
і незабаром помер.
218 Зі мною в школі він змагався
за першість у навчанні,
мій приятель,
що тут, в нічліжці,
порядкує!
219 І Тійодзі, й інші друзі мої

подорослі, покохали
і мають уже дітей.
Так само,
як я в чужині.
220 Колись на святі Бон
вона мені сказала, пам'ятаю:
"Я кімоно своє
тобі позичу —
ну-бо, станцюй"!
221 О Санта,
як шкода тебе!
Придуркуватий ж— старший брат,
каліка — батько,
а ти й вночі з книжками.
222 Зі мною разом
поганяв гнідого лошака
один хлопчина-сирота.
Він так полюбляв
украсти щось!
223 Великі
червоні квіти
на її кімоно —
і досі перед очима стоять.
Кохання в шість років.
224 Коли вже й прізвище його забули,
він повернувся знов —
ніхто не знає нащо —
в своє село.
Трусив його нещалтшй кашель.

225 І навіть сина
злюки-тесляра
так шкода!
Як на війну пішов —
живим не повернувся.

226 Старший син
жорстокого поміщика
легенями хворів.
Пригадую: у день його одруження —
весняний грім!
227 Перед своїм Содзіро
О-Кане, плачучи,
скаржиться на життя.
Цвіт редьки
біліє в сутінках.
228 Той тихий писар з управи
таки збожеволів —
про це тільки й мови було
в нашому селі
тієї осені.
229 Двоюрідний мій брат,
ловами в горах переситившись,
почав горілку пити,
продав хатину,
а потім занедужав і помер.
230 Коли я підходив до нього
і брав за руку,
він плакати починав і нишкнув —
тодішній мій приятель,
що завжди бешкетував, захмелівши.
231 Надудлившись горілки,
з ножем
за жінкою ганявся —
такий учитель був у нас.
З села його прогнали.
232 Рік у рік
сухотників
більше стає.

Запросили в село
молодого лікаряі
233 Ловити світляків
я їй пропонував
нобіля річки —
вона ж мене тягла
на горові стежки.
234 Згадалися
краплі дощу
на ясно-ліловому
цвіті картоплі.
Дощ у столиці.
235 Ах! Моя туга
за рідним селом
засяяла в серці,
як золото,
чисто і рясно.
236 З ними ніхто
не дружив,
і вони були
завжди сумні,
діти злого жандарма.
237 Того дня вона починається, кажуть,
коли закує зозуля.
На цю хворобу
приятель мій слабував.
Що ж бо сталося з ним?
238 Як я думав,
так воно є
насправді.
Вісті з рідного краю
сьогодні вранці прийшли.
239 Сьогодні почув:
та сердешна
вдова

цілком віддалася
брудному коханню.

240 "Вгамуй скорботу
у своїй душі".
Для мене
цей псалом
вона співала.
241 О, дух, в неї був,
як у мужаї
Де вона нині?
І які тепер
має думки?
242 Колись у моїм саду
ясної місячної ночі
білу квітку азалії
ти зірвала.
Не забувай тих днів!
243 У нашім селі
вона перша
учення Христа
проповідувала,
жінка та молодаї
244 Вранішні співи цикад
на туманній рівнині Кома
біля станції —
саме вони
чомусь у душу запали.
245 Щойно я вгледів
крізь шибку вагона
ген там на півночі рідне село,
сопок моїх вершини *-т
зараз уже й піджака застебнув.
246 На землю
рідного села

ступив — і раптом
легесенькими ноги стали,
а серце — таким важким.
247 Тільки в рідне село
увійшов —
одразу серце защеміло.
Яка широка вулиця стала!
І міст новий.

248 Я ніколи не бачив
цієї вчительки,
що дивиться
а вікна
колишнього класу мого!
249 У цьому будинку,
з оцього саме вікна
весняної ночі
ми разом з Хідеко
слухали жаб'ячий скрекіт.
250 Як сумно згадати:
колись мене називали
дитиною з Божим даром!
Прийшов оце в рідне село.—
і плачу...
251 Під тим надрічковим горіхом,
що по дорозі
з нашого села на станцію,—
я підібрав був
кілька камінців.
252 На рідні гори
дивлюсь —
і слів не знаходжу.
Дякую вам за красу,
рідні гори І

253 О небо батьківщини,
яке далеке ти!
На високий будинок
піднявся я сам-рдин
і, засмучений, знову спустився.
254 Світлий, як лерлиночка,
малюк.
І навіть він.
коли .сказали "Вже осінь!" —
задумався.

255 Печаль —
це осінній вітері
Нечасто я плачу,
але зараз-от
сльози рясні.
256 Наче голову я поклав
на блакитні
перлини журби —
шум сосон
цілісіньку ніч наслухаю.
257 Врочисті криптомерії
на горі Нанаяма
мовби хто підпалив —
щойно запало сонце.
Яка ж бо тиша!
258 "Якщо її прочитаєш —
пізнаєш велику скорботу",—
і він жбурнув
у полум'я книжку.
Добре серце у цього діда!
259 Навколишні речі —
якісь невідчутні,
ще й потонули в сутінках.
Докупи зібрались

усі мої печалі.
260 Похитується
в калюжі
небо вечірнє
й пурпурові стрічки.
Пройшов осінній дощ.
261 Осені прихід —
це., як вода!
Умиєшся —
і всі твої думки
новими стануть.
262 Затуживши,
на кручу пішов.

А там
якісь невідомі пташки
дзьобали черлену шипшину.
263 На перехресті — осінь.
На три шляхи
повіяв
вітер —
і сліду вже нема!
264 Відразу ж
я вчуваю
голос осені!
Печальна
в мене звичка.
265 Звичайна собі гора.
А прийде осінь —
і дивишся святобливо:
чи не бог
там живе?
266 "Усі мої бажання й задуми
геть вичерпалися".
О Боже, цілий день

така-от гадка
мене мучить.
267 Дощик залопотів.
Дивлюсь
на мокре подвір'я —
про сльози
вже й забув.
268 Колись у нашім храмі
я наступив на гребінець.
А сьогодні
мені приснивсь метелик,
на ньому вирізьблений.
269 Спробував стати таким,
яким був у дитинстві.
Пригадую,
як же хотілося мені
з ким-небудь порозмовляти.

270 Шурх... шурх... шурх,—
зашелестить просяниця.
Як гарно в нашій хаті,
під дахом,
коли, бува, вітер осінній подме.
271 "Сьогодні у юрбі,
поміж чужих плечей,
її побачив".
Навіть таке
в щоденник записав.
272 Світський естет
і тепер, як за давніх часів,
старіє, либонь, уночі,
стискаючи руки
кольору перлів...
273 Хоча б на кілька днів
забути!

Отак забути,
як каміння тоне
у весняній траві.
274 Немов колись давно
я бачив цього чоловіка
у колискових снах —
такий він
моєму серцю любий.
275 "Місяць без богів" настав.
Пригадався той ранок,
коли на горі Івате
перший сніг
аж на брови мені навис.
276 Шелестить, шелестить
сліпий дощик.
Розкуйовдились трошки
у присадку
квіти хагі.
277 На суворому
небі осінньому
жодної тіні нема.

О, самоти забагато!
Хоч би крук який пролетів!
278 Після дощу
визирнув місяць.
Де-не-де заблищали
мокрі дахи череп'яні —
і стало сумно.
279 Коли голодував я,
до мене підійшов,
виляючи тонким хвостом,
якийсь худий дворняга.
Такий ласкавий писок був у нього!
280 Я й не помітив,

як розучився плакати.
Де та людина,
яка б мене
плачу навчила?
281 Ніяк не зупинити
сліз —
вино з собою
привело печаль
Ет, зараз як станцюю^/
282 Сюрчить цвіркун.
Усівся біля нього
на узбічнім камені —
і плачучи, і сміючись,
з собою розмовляю.
283 Забракло сил,
і я заслаб.
Відтоді
стало мене звичкою
з напіврозкритим ротом спати.
284 Одну-єдину людину
підкорити собі —
оце й усе,
чого я бажав у житті.
Ах, нерозумна молодість!

285 Який-бо ніжний погляд у неї,
коли вона мене картає!
Чи ж буду їй назло
відповідати
холодним тоном?
286 Такі ж гарячі сльози
були у мене й тоді,
коли покохав уперше.
Дні, коли плачеш,
з іншими не зрівняти.

287 Начебто я зустрівся
з давним-давно
позабутим другом —
гак радісно слухати
плескіт хвиль.
288 Якби
на сталевому небі
осінньої ночі
з'явилася гора,
що вогонь вивергає!
289 Гора Івате.
Восени ка рівнині Самбо
біля її підніжжя —
стільки цикад!
Як же мені їх почути?
290 Як батько,
осінь сувора,
як мати,
осінь ласкава
для безпритульного сина.
291 Осінь настала,
Туга кохання й на хвильку
серця не відпускає.
І сон не бере — серед ночі
слухаю крики диких гусей.
292 Вже середина "довгого місяця".
Доки ж бо житиму так,
не в змозі вирватись —

наче школяр! —
з полону туги цієї?
293 Вона своїх думок
не розкриває.
А прислала мені
незабудки —

і все стало ясно!
294 Як луком,
що намок на дощі
і став надміру тугий,
заволодіти твоїм серцем
ніяк не можу!
295 Над гірською каплицею,
людьми позабутою,
вітер між сосон
шумить день і ніч,
кам'яному коню щось нашіптує.
296 Ледь чутний
запах трухлявих дерев
упереміш з грибним...
Значить, осінь
вже гМь-то пізня.
297 Наче дощ
зашумів у лісі —
пронеслись по деревах
мавпи,
такі до людей подібні.
298 Глибокі хащі. Далекий постук...
В країну карликів,
які товчуть зерно,
у дуплах сидячи,
потрапив я, чи що?
299 Коли почався всесвіт —
був тільки ліс.
У нім людина-напівбог,
мабуть, вогонь свій
пильнувала.

300 Піски, піски —
і краю Гм не видно...
Бог, що живе

в пустелі Гобі,—
це осені бог!
301 На небі й на землі
моя печаль
із сяйвом місяця
осінню ніч
усеосяжну сотворили.
302 Блукаю самотою,
наче підбираю
печальні
звуки ночі,
які сочаться в тишу.
303 Як засинає мандрівець*
повернувшись у рідне село,—
саме так,
непомітно, спокійно*
настала зима.
ТІ, ЯКИХ ВАЖКО ЗАБУТИ
304 О шипшино із запахом моря!
На піщаному
березі півночі
цього року також
ти розквітла?
305 Полічив молоді свої роки,
на які покладав надії,
подивився уважно
на пальці —
1 спротивіли мандри мені.
306 Аж тричі
поглянув я з вагона
на назву цього містечка —
близьким другом
вона мені стала.

307 Згадався
учень перукаря з Хакодате.
Я попросив його
вухо мені поголити —
бо в чудовому настрої був!
308 Приїхавши услід за мною,
жили у глушині,
де ні душі
знайомої нема,
мої дружина й мати!
309 Як тільки згадаю море Цугару —
бачу сестрички очі:
на пароплаві,
змучена хитавицею,
такою смирненькою вона стала...
310 Мій друг, пам'ятаю, любив,
заплющивши очі,
читати вголос рядки
про тугу в серці.
Листи йог^— з жартами і печаллю!
311 В дитинстві якось
поруччя моста
мій друг вимазав гноєгл—
тепер про витівку свою
розповідає не сміючись.
312 "Навряд чи
коли-небудь в житті
одружуся!" —
Похвалявся мій друг.
І досі ще не жонатий.
313 Ах, вчителька та
молода!
Як сумно в неї
поблискувала
окулярів оправа!

314 Мій приятель
їсти мені давав,
а я його зрадив —
ну що за натура?!
Згадав — і так гидко—

315 Вулице Зелених верб
у Хакодате,
найприємніші згадки — про тебе!
Вірші приятеля про кохання.
Квіти волошок.
316 Як тужила вона
за пахощами жита
в рідних краях!
Через брови її
я спокій згубив.
317 Свіжий
запах паперу
іноземної книжки...
Так захотілося
мати гроші!..
318 Пінливі хвилі
з шумом набігали
на узбережжя Оомбрі
в Хакодате...
О, скільки там думок було!
319 Щоранку, щоранку
модну китайську пісеньку
награвав мені
той будильник —
ах, як я любив його!
320 Усю журбу
своїх поневірянь
поклав списати,
але нічого путнього не вийшло.

Чернетки навіть не вчитаю!
321 Вже скільки разів
наважувавсь я померти —
і не помер.
Яка смішна й печальна
життя мого дорога!
323 А ще пам'ятаю старця —
якісь священні слова
він бубонів

собі під ніс,
вештаючись по вулицях.
324 Так, ніби сказав:
"Вважайте мене
зовсім не вартим уваги",—
у гори жити пішов
мій приятель богорівний!
325 Затягуючись сигаретою,
на березі моря,
що бурхало хвилями,
в нічному тумані
стояла жінка.
327 Щоразу,
коли дивлюсь
на плесо великої річки,
думки мої, Ікуу,—
про твої страждання!
328 Не знав мій приятель,
до чого прикласти
і розум свій,
і жалісливу вдачу,—
марнував життя своє в гульні.
329 Тут збираються люди
безвольні
і п'ють вино.

Став притулком для них
мій дім!
"Коли журба мене пойме —
я голосно сміюсь,
питання всі свої болючі
розв'язую вином",—
казав мій старший друг.
Мій приятель
ще замолоду став
батьком великої сім'ї.
А випивши, співав собі,
ніби й нема дітей у нього.

.Притлумлюючи позіх,
у вікно нічного поїзда
рукою помахав.
Тепер би так
не став прощатись!
Глупої ночі
на станції Куттян
з вагона вийшла жінка.
Під локоном на скроні
був давній шрам у неї.
Та осінь в Саппоро
дала мені
печаль-журбу,
яку несу я
і донині.
У пересварках
старшої та меншої сестер
минула наша перша
ніч у Саппоро.
Періщив дощ надворі.
Нудьга й печаль
на вулицях Отару.

Ніколи не співали
люди ці
з хрипкими голосами!
343 Ще пам'ятаю:
"Покажіть долоню свою",—
підійшов ворожбит.
Голова трусилась йому,
неначе він плакав.
344 Позичив у мене
кілька дрібняків
мій приятель — і пішов.
Ах, не забути мені
снігу на його плечах!
345 А чи я сам
не пишався колись
у глибині душі

тим, що не вмію жити
і злидарюю?
346 "Змарніле тіло твоє
стало суцільним клубком
бунтівного духу",—
так одного разу
сказали мені.
348 П'яний мій друг, пам'ятаю,
схопив за ніжку стілець
і замахнувся на мене.
Тепер його злість,
мабуть, вже минула.
349 І той, хто зазнав поразки,—
насправді був я,
і хто до спірки призвів —
також був я.
Тепер-тф це розумію.
350 "Вдарю!" —

. Мені говорили,
а я підступав:
"Ану, вдар!"
Ах, як я тужу за тим часом!
351 "Ти тричі
до горла мого
меч приставляв",—
такі слова прощання
почув я від нього.
352 Посварившись з другом,
страшенно його зненавидівши,
я мусив розстатися з ним.
І от прийшов такий день,
коли і про нього згадки — любі.
353 Ах, той юнак
з прегарними бровами!
Коли назвав його
молодшим братом —
він тільки усміхнувся.

355 Мій приятель,
що витирає обличчя,
заліплене снігом,—
став палким
прихильником комунізму.
357 Був друг у мене,
який говорив:
"Переїду на Сахалін
і там почну
зовсім інше, нове життя!"
358 З солодкою тугою
згадую час,
коли я сказав:
"Ненавиджу світ цей —
у ньому немає ладу!"

359 "Знайшов напарника,
відкриємо аптеку
і так розбагатієм!"
І, щоб здійснити мрію цю,
я чув, мій друг шахрує.
360 На лицях його,
мертвотно-блідих,
сльози блищали —
про смерть говорив
молодий торговець.
361 З дитиною за плечима,
на пероні, куди задувало сніг,
очима мене проводжала...
Ах, дружинонько, брів твоїх
ніколи мені не забути!
362 Як ворога, ненавидів його,
але так довго
тиснув йому руку!
Бо він сказав:
"Настав розлуки час".
363 Поїзд рушив —
і миттю я
од вікна

одвернувся:
"Не розпхикаюсь!"
364 Коли крізь мокрий сніг
наш поїзд мчав
по рівнині Ісікарі —
я був заглиблений
у повісті Тургенева!
365 Усе міркую над тим,
які згадки про себе
лишаю після від'їзду.
Сумний початок мандрів!

Наче на смерть ідеш.
Коли, уже під'їхавши,
я ненароком заморгав —
то зараз же відчув,
як по моїх щоках
скотилося щось холодне.
Поїзд далекого прямування.
Довго мені ще їхати!
Аби забути
про кольки у животі,
покурюю тютюнець.
Від раптового брязку
шабельних піхов
у попутника-офіцера —
нитка моїх думок
розірвалась!
Нічого про це містечко
не знаю, крім назви.
А готельчик у ньому
такий затишний,
мовби я в рідному домі.
Один з моїх попутників
був член парламенту.
Він спав з відкритим ротом —
я глянув на його обличчя
і подумав: "Теж сумне!"

В готелі зупинився:
"Сьогодні вже
наплачусь досхочу!"
Чай принесли увечері,
холодиий-холоднючий!
Річка Сораті
сховалося під снігом —
хоч би птах пролетів.

І тільки в прибережнім лісі
стоїть якийсь чоловік.
377 Є в світі люди,
що все своє життя
серед снігів живуть.
То ворогують, то дружать
із самотністю.
378 Чим більше
втомлююся в поїзді,
тим більше
думаю про всяке.
Моя нещасна вдача!
379 Неначе пісню співав —
так оголошував назву станції
молодий вокзальний службовець.
Ах, ласкаві очі його!
Досі я бачу їх.
382 Не думав ні про що
і ні про що не згадував —
на цілий день
своє довірив серце
стуку поїзда.
383 Остання станція.
В містечко я ввійшов...
Таким печальним блиском
світився сніг
на вуличках його!
384 Сліпучі крижини
і гомін птахів...
І місяць,

холодний, як крига,
над Кусіро-морем!
385 Пляшечку
із замерзлим чорнилом

наблизив я до вогню —
сльоза побігла
під світлом.
386 Тільки обличчя і голос
лишилися в нього
такі, як і перше.
З колишнім приятелем зустрівся
в цьому далекому краї.
387 Ах, тут,
на краю батьківщини,
пив я вино.
Неначе сьорбав
(?сад печалі.
390 Захвилювалася вона,
коли побачила,
що я сп'янів,
співати навіть перестала.
Як їй тепер ведеться?
391 Звали цю жінку Коякко —
"маленький служка".
Такі вже ніжненькі
були в неї мочки вух!
Забути їх не можу.
392 Опівночі серед снігу,
притулившись до мене,
стояла жінка.
Яка тепла була
її рука!
393 Коли я спитав:
"Ти хочеш померти?" —
Вона сказала: "Дивись!"
І я побачив рубець
у неї на горлі.

395 Коли говорили їй: "Танцюй!" —
вона підводилась і танцювала,
аж поки знесилено
падала на підлогу,
одурманена дешевим вином.
396 Звичайно дожидалась,
поки я
захмелію —
а тоді вже й починала
шептати про свої печалі.
397 Коли я питав:
"Що трапилося з тобою?" —
Вона силкувалась
на блідому обличчі
щиру усмішку зобразити.
398 Як тяжко мені було
бачити
на білих, як перлини,
її руках
сліди брудних поцілунків!
399 1 коли, сп'янівши,
я голову опускав,
і коли, захотівши води,
розмикав повіки —
чув щораз, я гукали її.
400 Неначе комашка,
що летить на вогонь,
приходити звик я
тільки до тих будинків,
де ясно світяться вікна.
401 Уже зібрався
іти додому —
стояв у холодному коридорі.
Нараз зарипіли мостини,
і я відчув поцілунок.

402 І навіть тоді,
коли голову клав
їй на коліна,—

всі думки у моїй душі
були думками про себе.
403 Шурхотіли на хвилях
шматочки криги,
місячна ніч була,
а я все ходив і ходив,
туди-сюди узбережжям.
404 Почув я недавно,
нібито він помер...
Був моїм
суперником у коханні,
стільки талантів мав!
405 Сп'янівши, він починав
читати китайські вірші,
говорив, що їх написав
років десять тому.
МЦі друг, постарілий у мандрах,
406 Захотілось подихати
свіжим холодним повітрям *-
таким,
щоб, як тільки вдихнеш,
зараз же ніс примерзне.
408 Про те, що лопнула
струна на сямісені,
дівча репетувало так,
неначе про пожежу.
В ту хуртовинну ніч.
409 Мов Бога побачив —
удалині постала
сніжна вершина
гори Акан

у світанковому сяйві.
410 "Якось у рідним краї
хотіла втопитись",—
розповідала ця жінка...
Пам'ятаю співи її
вечорами під сямісен.
13, 3. 0223079

411 У цьому старому
брунатному зошиті
лишилися місце і час.
тієї таємної
нашої зустрічі!
412 Бувають спогади
неприємні такі —
наче брудні
шкарпетки
надягаєш.
413 У моїй кімнаті
плакала жінка колись.
Сьогодні згадав про це,
мов про сторінку
з якогось роману.
414 Ніби тремтячим голосом
я довго-довго співав;
"Хвилі пісок омивають..."
Ця моя подорож
саме такою була!
415 Ах, коли це було?
Почув уві сні твій голос
і так зрадів!
А ось уже скільки років
його не чую...
416 Як подорожній
в чужій стороні

задублими від морозу губами
питає дорогу —
отак я звертався до тебе.
417 Якось байдуже
я говорив,
і ти мене слухала
якось байдуже.
Тільки оце й було.
418 На холодному чистому мармурі
м'яко поблискують
сонця весняного промені.

Такі-от інколи,
мабуть, бувають думки.
419 Неначе всотали все,
що є найсвітлішого в світі,
чорні її зіниці.
Ще й досі
їх бачу.
420 Ті важливі слова,
що їх я тоді
тобі не сказав,
хоч і лишилися
в грудях донині, але...
421 Як тріщина
на білім абажурі,
незгладні спогади
пра "сі мої блукання
в чужині.
423 Які чудові в тебе
кучерики на скронях,—
всі милувались ними!
А я помітив їх тоді,
коли ти щось писала.
425 Як син гір

за горами тужить —
саме так
у годину смутку
я тужу за тобою.
426 Якщо й забуваю тебе,
то лиш на хвилину,
бо стільки всяких дрібничок
знов спогади викликають.
Ні, неможливо забути!
427 Почув, що ти захворіла,,
почув, що видужала.
Тут, за чотириста рї
від тебе,
мов не свій я ходив.

428 Згляньсяна серце моє!
Бо тільки побачу на вулиці
схожу на тебе,
воно, бідолашне,
з грудей як не вискочить!
429 Майнула думка сьогодні вранці:
"Чи стало б легко й вільно
дихати мені,
якби почув твій голос
ще хоч раз?"
430 Життя у мене таке,
що ніколи вгору глянути,
і все-таки іноді
зупинюсь, загадаюсь...
Ну про кого ж іще?..
431 Мав би я приятеля,
з яким можна
по щирості розмовляти!
Я б йому розповів
про тебе.

Якби я сказав тобі,
що, поки живі,
ще раз побачимось,—
чи мовила б ти "звичайно"?
Ствердно головою кивнула б?
Коли починаю
згадувати тебе —
серце, спокійне досі,
раптом так збентежиться!
Це теж печаль...
Біля будинку твого
в передмісті столиці
провінції Ісікарі,
напевно, вже осипається
цвіт із яблунь?
За останні три роки
лиш тричі приходили
довгі листи від тебе.
А сам я хіба писав
чотири рази тобі?

## ЗНІМАЮЧИ РУКАВИЧКУ

Знімав рукавичку,
і раптом —
руки завмерли.
Це спогад
по серцю черкнув.
Вдавати з себе закоханого
занадто рано
навчивсь —
тільки-тільки пробився
перший пушок над губою.
Ах, радощі літнього ранку!
Рот полоскав,
і ліки потрапили

в саме дупло
хворого зуба!
441 Дивився уважно
на руки свої —
раптом подумав:
"А вміла-таки вона
цілуватись!"
442 Сумно —
бо очі
відвикли від кольорів.
Попросив, щоб купили мені
червоних квітів.
443 Книжку нову,
бувало, куплю
і читаю за північ.
Вже й цю радість
забув я давно.
444 Всього тільки тиждень
не було мене тут.
І от — навіть пляма чорнильна
на вікні моєї кімнати
здалася такою рідною!

445 І заляпана промокашка,
яку я побачив
серед старих паперів,
так зворушила
душу мені І
446 Грудочка снігу
тане в руці.
Як це приємно
проймає серце,
якому набридло вже спатиі
447 Тьмяніє
сонячне світло на сьодзі.

Дивлюсь —
і смеркає
в серці.
449 Шибка віконна.
І в ній,
закуреній пилом,
краплями поцяткованій,
теж є смуток!
450 Шість років щодня
надягав я цього картуза —
вже геть заносився,
А не можу ніяк
його викинути!
451 Як солодко спить,
у весняну дрімоту поринувши,
молода травичка в саду!
Мякесенька —
очі вбирає.
452 Далеко тягнеться мур
з червоної цегли.
Він став фіолетовим наче
в цей довгий
весняний день.
454 На бруд
цегляного муру
падає і розтає,

падає й знов розтає
весняний сніжок.
455 Молода жінка
з хворими очима
притулилась до шибки,
на яку ніжно сіється
весняний дощик.
456 Пахощі

молодих посадок
пливуть у повітрі.
Весняний спокій
у новому районі.
457 Весняна вулиця.
Прочитав мимохідь
жіноча ім'я на табличці —
гарне таке,
привернуло погляд!
459 Слухав, слухав
галасливу купку дівчат —
аж утомився.
І стало мені
відразу самотньо.
460 Так тяжко на душі,
неначе десь
вмирає жінка молода.
Все падає й падає
мокрий весняний сніг.
462 Білі тарілки
витирає рушником
і складає на полиці
в кутку трактиру
засмучена жінка.
463 На підметеній
зимовим вітром
сухій вулиці
десь криється
запах карболки.

464 Почервонило вечірнє сонце
вікно пивнички
на березі моря.
І раптом у ньому —
бліде обличчя 1

Свіжий салат
на тарілці.
Запах оцту від нього
в самісіньке серце проник.
Печальний вечір,
О руки,
що ллєте молоко
з блакитного глека,
яке дороге мені
ваше тремтіння!
Хукнув на дзеркало —
і зникла відразу
за туманною плівкою
печаль вологих моїх
очей,
Перед полицею
з рядами холодних пляшок
жінка стоїть,
колупаючись у зубах.
Подивився на неї: "Сумна!"
Був довгий поцілунок —
і ми розстались
на опівнічній вулиці,
у відблисках
далекої пожежі.
Коли це було?
Раптом згадав
ту жінку
що танцювала на яхті
серед широкої річки.
Довго-довго писав листа,
непотрібного, власне,
і раптом кинув —

бо затужяв за людьми.
Вийшов на вулицю.
475
476
477
478
479
480
4. 3. 0223079
Закурив
відвологлий тютюн —
і майже всі думки
якось одразу
ніби набрякли.
Гостро відчув я:
літо прийшло! —
коли вдихнув
запах землі на подвір'ї
після дощу.
Прохолодою віяло
від крамнички скляра.
Я стояв перед нею вночі
і милувався
липневим місяцем.
"Прийде вона",— мені сказали,
тому сьогодні
встав я рано —
і зажурився, вздрівши плямку
на рукаві сорочки.
Очі "меншого брата",
що не вгавав аніколи,
останнім часом
якось померхли.
І це — причина моєї печалі!
Чується:

десь забивають палю,
чується:
котять здорову діжку.
Пішов сніг.
У редакції,
де нема ні душі,
серед ночі раптом
різко задеренчав
телефон — і замовк.
73

482 Подивився;
годинник стоїть.
Серце,
неначе його хто ковтнув,
поринуло знову в печаль.
483 Ліки в склянці,
якими полощу горло,
що ранок,
ТО ХОЛОДНІШІ.
Значить, настала осінь.
484 На стежці біля пагорба,
що на його розлогих схилах
пшениця зеленіє,
я підібрав
червоний гребінець.
485 У криптомеріевий гай
на тіньовому схилі гори
надвечір
проникло кілька променів
осіннього сонця.
486 Портове місто.
Кричить, літає колами
шуліка —
морський туман

тіснить його все вище.
487 Ясний осінній день.
Сковзнула тінь птаха
по закуреній шибці —
одразу ж думки мої
геть переплутались.
488 Як караван, пливуть,
то вищі, то нижчі,
хвилі дахів.
Зимове сонце
на них танцює.
490 Раніше часто
бував сердитий
мій батько —

тепер його ніщо вже не дратує.
Хоч би на хвильку розгнівався!
491 Вранішній вітерець
задув у трамвай
вербовий листочок.
Я поклав його нй долоню
і розглядаю.
492 Чомусь захотілось
побачити море,
і я до моря прийшов.
В той день, коли нестерпно
серце нило.
493 Відвів убік
утомі^ний морською гладдю погляд.
І тут —
його збудив
червоний пояс!
494 Усі-усі жінки,
з якими стрівся я
на вулиці сьогодні,

здавалося, ішли додому,
коханими покинуті.
495 їхав у поїзді.
На станції якійсь,
посеред степу
так душу зворушили
пахощі літніх трав!
496 Ледве поспів на поїзд —
відходив задовго
до світанку.
Початок осені,
кусень черствого хліба.
497 Коли я їхав уночі,
охоплений думками про майбутнє,—
воно з'явилось
у вікні вагона,
таке сумне!

498 На одній зупинці
серед глухого лісу
я подивився —
станційний годинник стояв.
Поїзд у ніч дощову.
499 Розпрощався —
і в темряві нічного вагона
біля вікна
качаю по столі
зелені яблука!
500 Як сумно тут, у пивничці,
куди я завжди заходжу!
Вечірнє сонце
червоним-червоним
зробило саке.
501 Як біла квітка лотоса
цвіте серед болота —

отак
моя печаль
не топиться у хмелі.
502 Якось, подорожуючи восени,
лежав у готельчику
під москітною сіткою.
Плакала дівчина
за стіною
503 Любий запах одежі,
що рік пролежала в скрині,
всю душу мені пропік.
Сьогодні вранці,
у перший осінній день.
504 Біль у коліні,
що так довго
непокоїв мене,
непомітно минувся.
Вітер подув осінній.
505 Продав, усе продав!
Старий заяложений
німецький словник

тільки й лишився.
Кінець літа.
506 Без причини
зненавидів приятеля,
не помітив,
як знову здружились.
Глибока осінь.
507 її червона палітурка
геть стерлася від рук.
Я заборонену цю книжку
відшукав
на споді кошика.
508 З автором книжки,

яку продавати
заборонили,
зустрівся я
осіннім ранком!
510 Над острівцями,
що тягнуться ланцюжком
на самій окраїні
велетня-океану,
осінній вітер гуляє.
511 Завжди увагу мою привертали
затьмарені очі її
та чорна родимка
під самим оком.
Згадав дружину приятеля.
512 Хоч коли на неї поглянеш —
все качає вона
клубок вовняний,
все шкарпетки плете...
Отакою її пам'ятаю.
514 То там, то тут
тонку свою пісню
коник заводить.
Вийшов опівдні у степ,
читаю листа.

515 Коли пізно вночі
зачиняв вікно —
щось біле
метнулося по подвір'ю...
Може, просто собака?
516 О другій годині ночі
шибка —
в цілковитій тиші —
зачервонілася.
Пожежі відблиск!

517 "Ах, нещасне моє кохання!"
Під ніс собі бурмотів,
самотній, опівночі,
потрошку вугілля
підкладаючи у жаровню.
518 Притуливши долоні
до білого-білого абажура,
серед холодної ночі
все думав я
думу свою!
519 Сьогодні вечір такий,
що хвилі смутку
геть пройняли мене.
Ще й запах цибулі
до них домішався.
520 Бувало, занявчить,
мов кіт,
і зарегоче.
Ах, самотнє життя
тридцятилітнього приятеля!
521 Озираючись,
мов боязкий дозорець,
по вулицях міста
глупої ночі
блукаю самотньо.
522 Вся шкіра моя
обернулась на слух.
У тиші
сплячого міста —
важезні кроки.

523 Пізно вночі
зайшов у вокзал,
постояв, посидів трошки
і швидко вийшов

якийсь чоловік без шапки.
524 Раптом помітив,
що коло мене
вже плавають пасма
досвітнього туману.
Довго ж блукав я!
525 "Дай закурить, якщо є",—
підійшов до мене бродяга.
З ним серед ночі
стовпи ми
і розмовляли.
526 Наче з пустелі,
додому я повернувся,
проблукавши
самотою
по нічному Токіо.
527 Під вікнами банку
на вкритій памороззю
бруківці —
сині плями
розбризканого чорнила!
529 Вперше
осіннього ранку
вдихнула повітря
в легені
моя дитина.
530 Був жовтень.
Довгим вогким коридором
у пологовім будинку
ходив я
туди-сюди.
532 Такі думки,
наче шкіри маляти
торкаюсь.

Самотою
блукаю по парку.

634 Задивився
на пустощі горобців
між деревами парку.
Короткий
передих.
535 Ясного дня прийшов у парк.
І тільки тут,
повільно походжаючи,
відчув, наскільки виснажився
останнім часом.
536 Так, це він,
незабутній той поцілунок!
Я аж завмер —
листочком платана
вітер торкнувся губи.
537 Той чоловік,
з яким я кілька разів
стрічався в цьому парку,
останнім часом
щось сюди не ходить.
539 У парку в затінку дерев
до однієї лавки
з заговорив,
коли не міг вже
стримати почуттів.
540 Не забувається
таке обличчя!
Під вартою
йшов вулицею чоловік
тай й усміхався...
542 Очі заплющив
і став потихеньку

награвати на сопілці —
безсонної ночі,
спершися на вікно.
543 Овдовілий приятель мій,
напевно, й сьогодні,

прив'язавши сирітку до спини,
блукає серед руїн
того старого замку.
544 Бувало, пізнім вечором
прийшовши з роботи додому,
вперше, що я робив,—
брав на руки сина.
Тепер він мертвий.
545 Двома, трьома голосами
говорили мені:
"Перед смертю
він тихо-тихо заплакав",
і Сльози мене задушили!
546 Коли товщають
білі-білісінькі корені редьки —
народився
і скоро помер
мій синок.
547 Тільки краплю якусь
повітря пізньої осені
він вдихнув,
мій синочок,—
і вмер.
548 Під рукою лікаря,
яка стромляла голку
в груди мертвої дитини,
зібралися
усі наші серця!
549 Неначе стою

перед загадкою бездонною.
Знову і знову
до мертвого лобика
доторкаюсь рукою.
551 Душа крижаніла —
і все одно до ранку
лишився я.
Дитини мертвої шкіра
мене зігрівала!

із книжки
"СУМНІ ІГРАШКИ"
(1912)
1 Як глибоко зітхну —
лунає
в грудях звук,
сумніший
за осінній вітер!
2 Заплющу очі —
та в серці
не постає анічого.
Хоч як печально —
знов очі розплющую.
3 По дорозі настрій
раптом змінився.
Не пішов на роботу,
а блукав і сьогодні
берегом річки.
5 Дочка побігла на вулицю
й досі не повертається.
А я дістав
її паровозик
і по підлозі катаю.
6 "Книжку хочу купити,
нову книжку хочу купити",—

зовсім без наміру
роздратувати її,
підійшов до дружини...
7 Мріє про подорож
чоловік,
сваряться, плачуть
жінка й дитина...
Сімейний сніданок.

8 Яз дому вихопився
й цілих п'ять кварталів
кудись ішов,
удаючи
страшенно заклопотану людину...
9 До хворого зуба
долоню приклавши, дивлюсь,
як у зимовім тумані
з-за обрію піднімається
червоне-червоне сонце.
10 Нібито мушу вічно
отак ходити —
* ось яка майнула думка,
коли я блукав уночі
по вулицях міста.
12 Чомусь сьогодні вранці
на серці в мене
мовби трошки посвітліло.
Сиджу і підстригаю
нігті на руках.
13 Роззявивши рота,
замилувався
картинкою в книжці.
Тютюновим димом
хукнув на неї.
14 Трамвай, на який

в дорозі мав пересісти,
уже пішов.
Я мало що не заплакав!
А тут іще й дощ почався...
15 А днів через два
о першій годині ночі
дертися довелось
по тунельному косогору.
Нічого не вдієш — служба!
20 Вийшов опівночі
на балкон.
На опушених інеєм

поручнях
пучки пальців охолодив.
21 Останнім разом
вихопилось у мене:
"Робіть собі, як знаєте!"
І сам перелякався,
що вже таким я став.
22 Немовби руки і ноги
повідпадали від тіла,
і я не чую вже їх.
Мляве пробудження!
Печальне пробудження!
24 Як поїзд могутній
пустелю чи степ —
так інколи біль
моє серце
пронизує.
25 Проглянувши убогеньку газетку
з рідних місць,
завважив безліч
помилок друкарських.
Печаль сьогоднішнього ранку.

26 Якби знайшовсь чоловік,
що вилаяв би мене,
як душі заманеться!
Ах, серце моє,
ну що за мрії у тебе?
27 Немов опинився раптом
на могилі
свого першого кохання —
на околицю,
блукаючи, зайшов.
28 Було таке почуття,
нібито я повертаюсь
на дорогу батьківщину,
коли, довгий час не їздивши,
знову на поїзд сів.

29 Новий і світлий
завтрашній день
неодмінно прийде!
Несхибна ця моя віра,
і все-таки...
31 Затужив за горами раптом
і зійшов на вершину сьогодні.
Шукаю той камінь —
та де ж він? —
торік я на ньому сидів.
32 І сьогодні себе почуваю,
немовби я винен щось.
Бо вранці встав пізно
і часу не мав
прочитати газету.
33 Дивлюсь
на замурзані руки,
а нібито бачу,
що сталося

з серцем моїм.
34 Ота маленька втіха,
яку я відчув,
миючи брудні руки,
була за цілий день
єдиною моєю втіхою.
35 Почався Новий рік —
облишила серце напруга!
Якось легко і вільно стало,
наче забув усе,
що досі було.
36 Хоч сподіваюся,
що зникне він,
отой тривожний стан душі,
який гнітив мене
з ранку до вечора,— і все ж...
37 Дзенькнула шибка —
це влучив волан,
а дівчатка регочуть.

Невже повернулися знов,
торішні свята Нового року?
38 Напевно, цього року
щось станеться хороше —
який он світлий
ранок новорічний!
1 геть немає вітру.
40 Щороку мій приятель
посилає мені
в новорічному привітанні
два-три свої п'ятивірші,
завжди подібні один до одного.
42 Голівонько моя!
Все думаєш про те,
що дуже важко

здійснити в нашім світі.
Невже так буде й цього року?
43 Всі люди йдуть
в одному напрямку.
А ось — одна душа,
що збоку
дивиться на це.
45 Останній день старого року!
Ти так невідворотно
обернувся на ніч,
як свічка
розгоряється, бува...
46 Ближче до жаровні
присунувся й сиджу.
То заплющу,
то знов розплющу очі —
сумую, що час минає.
47 Все одно думає,
нібито завтра станеться чудо!
Ну, що за серце?
Щодня, засинаючи,
лаю його за це.

Втома за весь минулий рік
одразу в мене ввійшла, чи що?
Бо тільки почув слова:
"От і настало перше січня",—
так захотілося спати!
Я такий нетерплячий —
от ніби
плеснеш в долоні
і чекаєш ледь чутної
відповіді — луни.
Підібгавши ноги,
накрився ковдрою з головою

і показав язика.
А кому —
я і сам не знаю.
І свята Нового року
непомітно минули.
Моє життя
ускочило знов
у ту саму колію.
Сперечаючися з богом,
я аж заплакав —
ах, той сон!
Якихось три дні тому
бачив його вдосвіта.
І сьогодні я працював,
тільки й ждучи
тієї хвилини,
коли вже додому
молена буде піти.
Не в змозі вже був
розмірковуючи над тим,
що ж думають інші люди —
перебув сьогоднішній день
спокійно і мирно.
Якби я став
головним редактором
цієї газети —

о, скільки б я в ній
помістив такого!..
Втопивши підборіддя в комірі,
я зупинився
серед вулиці нічної
і дослухаюсь пильно...
Який знайомий голос!,
Тільки прокинувся —

вже чую серце своє!
Навіть замітка про бабцю якусь,
що покинула рідний дім,
сльози викликала у мене.
64 Прокинувшись вночі,
все думаю про свій характер,
що не дає мені
зробити хоч що-небудь
укупі з іншими людьми.
65 Та раптом чомусь
на хвильку здалося,
що їх багато —
людей з думками
такими самими, як у мене.
66 Людину, молодшу за мене,
палко я переконував
майже півдня —
але душа моя від цього
так утомилась!
67 І все ж таки,
коли я ганив парламент,
аж сльози навернулися на очі
від хвилювання.
Як приємно!
68 "А може, й розквітне за ніч..." —
і горщик зі сливою
я підігрів на вогні.
Та де тамі
І брунька не розпукла.

69 І сьогодні вранці,
ненароком розбивши чашку,
знову подумав:
"Це ж так приємно —
трощити геть все!"

71 Скільки вже разів
без усякого жалю
картав слабке своє серце:
"Ну, чого ти соромишся так?"
І йшов позичати гроші.
73 Стара газета!
А-а, це той самий номер,
де мої вірші хвалять.
Хай всього-на-всього
* кілька рядків...
75 Ой леле,
скільки граматичних помилок!
Але тоді хіба б я їх помітив?
Давні листи
часів юнацького кохання.
77 На жаль, безсоння в мене
стало звичкою!
Як тільки хоч трошки
на сон похилить мене —
відразу спішу лягти.
78 Це смішно, їй-право,
та я не міг розсміятись.
Так довго
шукав ножа,
а він у мене в руках.
79 За останні чотири-п'ять років
жодного разу
на небо не задивився.
Боже ж ти мій, невже я
навіть до цього дійшов?
80 Якщо не для друку,
то їх і не пишуть,—

так думає про ієрогліфи
моя дочка.

Ах дитяча наївність!
"Сяк-так, але
і в цьому місяці перебувся",—
з такими-от думками
і без бажання їхати кудись
прожив останній вечір місяця.
Як часто
я тоді брехав,
спокійно, байдуже брехав.
Оце згадав —
аж в піт кинуло.
Давні листи!
І навіть з цією людиною
п'ять років тому
я стосунки підтримував,
та ще й дружні які...
Побачив листівку:
"У нас народився син",—
і на хвильку
обличчя моє
осяяла радість.
"Ну от, бачте,
і він спромігся
народити дитину!" —
І я заснув
з відчуттям якоїсь утіхи.
"Ти, Ісікава,—
жалюгідний тип",—
отак-от інколи
скажу собі
і засумую.
Здалося,
начебто скинув з плечей
величезний тягар,

коли ввійшов у палату
і ліг на ліжко.

"Вам що, життя не потрібне?" —
Спитав мене лікар.
І ти, о серце,
ніякої відповіді
не підказало мені!
Серед ночі
раптом прокинувся
і чогось мені
так захотілось заплакати.
Накрився ковдрою з головою.
Я щось запитав,
та відповіді не було.
Коли ж придивився — побачив:
він плаче, той хворий,
що на сусідньому ліжку.
В палаті крізь війно
на вулицю дивився.
І вперше за ці дні
побачив поліцая.
Повірте, зрадіві
Ах, одна-єдина
печальна душа
серед погожого дня!
Дивлюся з вікна палати,
розкошуючи тютюнцем.
Серед ночі
в якійсь палаті —
голоси, метушня.
"Це, мабуть, хтось помер",—
подумав — і подих затамував.
Перевіряла медсестра
у мене пульс щодня.

Іноді м'яка і тепла,
була м'яка і тепла,
а іноді — шорстка й холодна.
Хоч і сказав: "Уперше
в лікарні я ночую",—
та як упав на ліжко —

відразу ж і заснув.
Тепер так ніяково через це!
98 Чомусь про себе
думав завжди:
"Я — видатна людина".
О Боже мій, яким дитям
я досі був!
102 Якась лінива,
сонна печаль,
коли поночіє,
на ліжко до мене
тихцем залазить.
103 Спершись на підвіконня,
дивлюся з палати,
як різні люди,
здорові й бадьорі,
по вулицях походжають.
104 "Тепер-то я добре бачу
всю глибину
твоєї душі",—
схлипуючи, сказала мати
мені уві сні — й пішла!
105 Неначе всі мої думки
стали відомі іншому.
Вмить
душу витягнуто —
стетоскопом.
106 Поки не почала сидіти

по ночах біля ліжка
сестра-жалібниця,—
я навіть думав інколи:
"Хай здоров'я моє погіршає!"
107 Охинившись в лікарні,
я знову знайшов
справжнє серце своє —
те серце, що любить
дружину й дочку.

108 Я ж зарікався
не брехати більше!
І от сьогодні вранці —
хай навіть і трошки —
знову збрехав!
109 І раптом мене
пронизала думка:
"Та я ж — уособлення
самої брехні!"
Аж очі заплющив.
110 "Просто його й не було —
всього минулого!"
Переконував я себе.
Але серце не втишилося
^ ані на краплю.
114 От ніби все намагаюсь
прибрати невинного вигляду,
жахливий вчинивши
злочин,—
такий настрій у мене.
115 "Не хвилюйтеся,
спіть собі спокійненько
ну просто
як малій дитині,
лікар мені говорить!

Не міг заснути —
і з-під пузиря із льодом
на сусідів у палаті
крізь сльози дивився
з якоюсь аж ненавистю.
Склепив повіки — і раптом подумав:
"Так ось чого
найдужче бояться люди,
ось через що
сльози ллють найгіркіші!"
Час обходу,
а лікаря все нема!

На хворі груди
руки поклав
і рішуче заплющив очі.
Хоч як пильно вдивлявся
в обличчя лікареві —
все одно нічого не вгадав.
Того дня, коли подужчав
біль у грудях.
Коли хворієш —
то, мабуть, і в серці
сили потроху тануть!
Добивається в груди
бажання заплакати.
Коли-небудь
неодмінно видам
цю книжку.
Про її обкладинку
з дружиною раджусь.
"Це, певно, вже доля прийшла
і гне мене до землі",—
захвилювався я,
прокинувшись уночі

під важезною ковдрою.
129 Нестерпна спрага!
Але такий сьогодні настрій,
що навіть важко
простягнути руку
і взяти поруч яблуко.
131 Тепер у снах
зозулю чую.
Так сумно:
не забув,
як вона співає!
132 П'ять років минуло,
як поїхав я з рідного краю*
І от, захворівши,
почув уві сні
зозулю з мого села!

135 Затремтіла рука,
що лічила пульс,
і стало сумно мені —
почав лаяти лікар
молоду медсестру.
137 Ах, довгий цей коридор
у лікарні!
Я все збирався
пройЧи по ньому
до самісінького кінця.
138 Голову на хвильку підвів —
і знов поринаю в дрімоту,
і в цю мить ув очах,
безвладних од гарячки,—
кохані мої тюльпани!
139 Схудли так,
що не лишилося
в них сили

просто стиснути що-небудь.
Бідолашні мої руки!
141 Це справді сумно,
але серце моь
зовсім не хоче,
щоб я одужав.
Ну що за серце в мене!
142 "Якби мені нове,
зовсім інше тіло!" —
Так мріяв я,
погладжуючи рубець,
що залишився від операції.
143 Вже починаю тішитися
навіть тим,
що просто забув
випити ліки.
Ах, довга моя хвороба!
144 Російське ім'я "Бородін",
сам не знаю чому,

вже кілька разів
за сьогоднішній день
спливало на думку.
145 Непомітно
підходять до мене,
тиснуть руку
і знов непомітно
зникають люди!
146 Дружині й приятелям, мабуть,
бо ж я — такий слабий! —
дивитися на мене сумно,
все говорю і говорю
про революцію.
149 "Якби тридцять ієн
на місяць,

то у селі
жилося б непогано",—
подумав раптом.
І знов сьогодні
біль у грудях.
Коли вже помирати —
поїду в рідний край
і там помру.
За ці чотири місяці,
що я в лікарні,
серцю близькими стали —
скільки я їх повипивав —
навіть усі ці ліки.
За ці чотири місяці,
що я в лікарні,
дуже помітно
дочка підросла.
Як сумно бачити це!
Всадовив коло ліжка
дочку
і пильно став дивитись
їй в обличчя —
а вона схопилась і втекла!

Ні на твоїх батьків,
ні на батьків
батьків твоїх,
я дуже прошу,
не будь ти схожа, дочко!
Найбільша печаль
(я по собі це знаю)
буває в серці дитини,
котра не заплаче нізащо,
хоч як її лають і б'ють.
"Робітники",

"революція" —
ці слова
швидко запам'ятала
п'ятирічна моя дочка.
^ 161 Над чим це задумалася
моя дочка?
Покинула іграшки,
підійшла і смирненько
всілася коло мене.
162 Забула навіть про полудень,
коли одержує ласощі,—
все дивиться у вікно
на вулицю, на людей
п'ятирічна моя дочка!
164 Про те, що думаю,
коли втуплю
очі в підлогу,—
чи попросиш, дружино,
розповісти тобі?
167 Часто просив відсунути
фіранку, що в головах,—
так-от і звик,
через довгу хворобу,
дивитись на небо!
169 Одразу перо схопив —
так захотілося
написати що-небудь!

Вранці у вазі побачив
свіжі квіти.
170 У дружини моєї
такий вигляд сьогодні,
як у жінки,
покинутої коханим.
Цілий день на квіти дивлюсь.

171 Все чекаю, коли ж то матиму
розкіш таку '— зайві гроші!
От і сьогоднішній день прожив
і лягав, і вставав —
тільки з цією мрією.
173 Коли приятель розповідав
про свої любовні пригоди
в якомусь іншому місті —
я відчув: тут пахне брехнею.
І стало так сумно менії
174 Ах, скільки вже часу минуло,
як я не сміявся!
І раптом зареготав:
побачив, як муха
тре лапку об лапку.
175 І сум тих днів,
коли болить у грудях,—
мов той приємний
запах тютюну,
забути неможливо!
177 Свою п'ятирічну дочку,
сам не знаю чому,
став називати я
російським ім'ям Соня.
І радо тепер кличу її!
179 Якщо завести кошеня *—
то, напевне, й воно
стане причиною
цих постійних сварок.
Печальний наш дім.

181 Якось, зовсім забувши
про те, що хворий,
раптом як зареву по-коров'ячи!
Ну звичайно, дружини й дочки

вдома тоді не було.
182 Як сумно дивитись на батька!
Він знову сьогодні
не став читати газету —
пішов на подвір'я
бавитися з мурашками.
185 Закортіло сьогодні раптом
погратись із сусідськими дітлахами.
Я їх покликав,
а вони не схотіли.
Так на душі стало прикро!
186 І хвороба моя не минає,
і смерть забарилася десь.
Серце лиш день до дня
все дужче розпалюється —
от уже скоро рік!
187 Вранці, саме коли
скінчилися куплені ліки,
прийшов від друга переказ —
як вияв доброчинства.
Сумно стало.
188 Нагримав я на дочку,
і вона заснула, схлипуючи.
Підійшов і личка її
з ледь розтуленим ротиком
легенько торкнувся.
189 Вранц сьогодні
встав я чомусь
із таким відчуттям,
ніби легені зменшились.
Осінь скоро почнеться.
190 Вже осінь надходить.
Як приязно,

як зичливо
долоню мою зустрічає
тепло електричної лампи!
191 Ляльку поклав на подушку,
де після обіду
спала дочка,
і прикрашаю її.
Самотня забава моя!
192 Коли говорю я:
"Христос — людина",
очі в сестри сумніють,
і з жалем дивиться
вона на мене.
193 Попросив постелити
мені на веранді.
Довга ж була розлука
у нас із тобою,
вечірнє небо!